

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

με αφορμή την απόφαση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στην υπόθεση του Λάζαρου Πετρομελίδη για τους Αντιρρησίες Συνείδησης 16 Δεκεμβρίου 2021

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου ως του Εθνικού Θεσμού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, έχει επιδείξει διαρκές ενδιαφέρον για θέματα που άπτονται της ελευθερίας συνείδησης. Ειδικότερα, έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με χρόνια ζητήματα παραβιάσεων των δικαιωμάτων των αντιρρησιών συνείδησης¹, αναδεικνύοντας παράλληλα την ανάγκη εναρμόνισης της συναφούς ελληνικής νομοθεσίας με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτή προκύπτει από τις συστάσεις διεθνών και ευρωπαϊκών ελεγκτικών οργάνων.

Προς την κατεύθυνση αυτή της προώθησης των δικαιωμάτων των αντιρρησιών συνείδησης στην Ελλάδα κινείται η πρόσφατη [απόφαση](#) της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, του αρμόδιου δηλαδή ελεγκτικού οργάνου για την επιτήρηση της εφαρμογής του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), με την οποία κρίθηκε ότι στη μακροχρόνια υπόθεση του αντιρρησία συνείδησης Λάζαρου Πετρομελίδη υπήρξε σειρά παραβιάσεων του Συμφώνου². Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, στην απόφασή της επί της ατομικής αναφοράς του Λάζαρου Πετρομελίδη, διαπίστωσε ότι παραβιάστηκαν τα άρθρα:

---

¹ ΕΕΔΑ, [Προτάσεις](#) για το θεσμό της εναλλακτικής πολιτικής- κοινωνικής υπηρεσίας, Ιούλιος 2001, [Προτάσεις](#) επί ζητημάτων αντιρρησιών συνείδησης και του θεσμού της εναλλακτικής πολιτικής-κοινωνικής υπηρεσίας στην Ελλάδα, Ιούλιος 2004, [Πρόταση](#) επί του άρθρου 64, παρ. 5, του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις», Νοέμβριος 2005, [Παρατηρήσεις](#) επί του άρθρου 12 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Ρύθμιση θεμάτων μεταθέσεων οπλιτών, μέριμνας προσωπικού και άλλες διατάξεις» (Αντιρρησίες συνείδησης), Ιανουάριος 2016 και σχετικό [Δελτίο Τύπου](#), Ιανουάριος 2016, [Δελτίο Τύπου](#) με αφορμή μια ακόμη καταδίκη της Ελλάδας σε θέματα Αντιρρησιών Συνείδησης [ΕΕΔΑ, Παπαβασιλάκης κ. Ελλάδας, 15.9.2016], Σεπτέμβριος 2016, [Παρατηρήσεις](#) σχετικά με τη διαρκή παραβίαση του Άρθρου 1, παρ. 2, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη ως προς τους αντιρρησίες συνείδησης στην Ελλάδα, Νοέμβριος 2016, [Υπόμνημα](#) στην τετραετή αναλυτική έκθεση του 2017 του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για το δικαίωμα αντίρρησης συνείδησης, Φεβρουάριος 2017, [Παρατηρήσεις](#) επί των άρθρων 18, 21 και 22 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας "Ρυθμίσεις Μέριμνας Προσωπικού Ενόπλων Δυνάμεων, Μάρτιος 2019, [Έκθεση](#) (στα αγγλικά) ενόψει της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (Universal Periodic Review, UPR) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, για την Ελλάδα, Μάρτιος 2021, παρ. 19 και ΕΕΔΑ, [Συνεισφορά](#) στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για τη διαδικασία κατάρτισης καταλόγου θεμάτων ενόψει της εξέτασης της χώρας (adoption of List of Issues prior to Reporting, LoIPR), Σεπτέμβριος 2021, παρ. 90-92.

² UN Human Rights Committee, Views adopted by the Committee under the Optional Protocol, concerning communication No. 3065/2017, 6 December 2021, [CCPR/C/132/D/3065/2017](#).

- 18, παρ. 1, του ΔΣΑΠΔ σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας,
- 9, παρ. 1, του ΔΣΑΠΔ σχετικά με την απαγόρευση αυθαίρετης κράτησης,
- 12, παρ. 2, του ΔΣΑΠΔ σχετικά με την ελευθερία κάθε προσώπου να εγκαταλείψει οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της δικής του και
- 14, παρ. 7, του ΔΣΑΠΔ σχετικά με την αρχή *ne bis in idem*, σύμφωνα με την οποία κανένα πρόσωπο δεν δικάζεται ούτε τιμωρείται για ένα αδίκημα για το οποίο έχει ήδη απαλλαγεί ή καταδικαστεί.

Συνοπτικά, ο Λάζαρος Πετρομελίδης, από το 1992 οπότε και εκδήλωσε την αντίρρηση συνείδησης στη στρατιωτική θητεία έως και το 2014, καταδικάστηκε για πέντε διαφορετικές περιόδους ανυποταξίας, βρέθηκε υπό κράτηση σε τουλάχιστον τέσσερις περιπτώσεις και κατέβαλε δύο χρηματικές ποινές αντί φυλακίσεων. Έκτοτε, έχουν υπάρξει βελτιώσεις ως προς τις συνθήκες της εναλλακτικής υπηρεσίας, κυρίως ως προς τη διάρκεια. Ωστόσο, ακόμα η σχετική νομοθεσία υπολείπεται των διεθνών προτύπων, και για αυτό στην απόφασή της η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, πέρα από την πλήρη αποκατάσταση του Λάζαρου Πετρομελίδη, ζητά και τροποποίηση της νομοθεσίας με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εγγύησης του δικαιώματος στην αντίρρηση συνείδησης, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ. 1, του ΔΣΑΠΔ, χορηγώντας, για παράδειγμα, τη δυνατότητα ανάληψης εναλλακτικής πολιτικής υπηρεσίας που δεν είναι τιμωρητική και μεροληπτική ως προς τη φύση της.

Ήδη από την ίδρυσή της, η ΕΕΔΑ έχει επισημάνει την ανάγκη ανάληψης συνολικής πρωτοβουλίας νομοθετικής ρύθμισης του ζητήματος της αντίρρησης συνείδησης, εστιάζοντας μεταξύ άλλων σε θέματα που αφορούν στην έλλειψη ανεξαρτησίας και αμεροληψίας της αρμόδιας Αρχής που αποφασίζει για την υπαγωγή σε καθεστώς αντιρρησιών συνείδησης, τη διάρκεια και τον τόπο εκπλήρωσης της εναλλακτικής υπηρεσίας, και την επανειλημμένη τιμωρία αντιρρησιών συνείδησης κατά παραβίαση της αρχής *ne bis in idem*. Ιδιαίτερα ως προς το τελευταίο ζήτημα, που εξακολουθεί να υφίσταται μέχρι σήμερα, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ επανέλαβε την πάγια θέση της ότι η επανειλημμένη τιμωρία αντιρρησιών συνείδησης εξαιτίας ανυπακοής σε μια νέα διαταγή να υπηρετήσουν στο στρατό μπορεί να συνιστά τιμωρία για το ίδιο αδίκημα, εάν κάθε επακόλουθη άρνηση βασίζεται στην ίδια διαρκή αποφασιστικότητα που θεμελιώνεται σε λόγους συνείδησης, επιβεβαιώνοντας ταυτόχρονα πλήρως τις πάγιες θέσεις της ΕΕΔΑ που έχει διατυπώσει ήδη από το 2004³.

Η ΕΕΔΑ περιλαμβάνοντας σταθερά τα ζητήματα που αφορούν στην προστασία των δικαιωμάτων των αντιρρησιών συνείδησης στα υπομνήματά της προς τα διεθνή ελεγκτικά όργανα για τα δικαιώματα του ανθρώπου, έχει συμβάλει ενεργά και σημαντικά στην

³ Προτάσεις επί ζητημάτων αντιρρησιών συνείδησης και του θεσμού της εναλλακτικής πολιτικής-κοινωνικής υπηρεσίας στην Ελλάδα, Ιούλιος 2004, πρόταση αρ. 5.

διαμόρφωση των θέσεων και των συστάσεων τους προς τις ελληνικές Αρχές. Ενδεικτικό είναι ότι σε συνέχεια της υποβολής της Έκθεσής της για τον τρίτο κύκλο Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ⁴, η Ελλάδα έλαβε δύο συστάσεις που αφορούν, αφενός, την αναθεώρηση της νομοθεσίας ώστε να παρέχεται η πρόσβαση σε όλους τους αντιρρησίες συνείδησης σε μια εναλλακτική υπηρεσία η οποία να μην είναι τιμωρητική ως προς την φύση, το κόστος και την διάρκειά της, αφετέρου, τη δυνατότητα εκπλήρωσης της εναλλακτικής υπηρεσίας στον τόπο κατοικίας⁵. Ενώ, σε συνέχεια, μεταξύ άλλων και του Υπομνήματός της για τη διαδικασία κατάρτισης καταλόγου θεμάτων ενόψει της εξέτασης της Χώρας από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ⁶, η Επιτροπή του ΟΗΕ πράγματι συμπεριέλαβε και πάλι τα ζητήματα αυτά στον Κατάλογο θεμάτων, ζητώντας ενημέρωση από την ελληνική Πολιτεία για τα μέτρα που έλαβε προς συμμόρφωση με τις προηγούμενες συστάσεις της και θέτοντας συγκεκριμένο ερώτημα για την καταβολή αποζημιώσεων σε όσους είχαν εκδηλώσει αντίρρηση συνείδησης πριν από το 1998 και έχουν καταδικαστεί και τιμωρηθεί⁷.

Η ΕΕΔΑ καλεί εκ νέου την Πολιτεία να εναρμονίσει άμεσα την νομοθεσία για τους αντιρρησίες συνείδησης με το διεθνές δίκαιο και τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα δικαιωμάτων του ανθρώπου.

***

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας και ο εθνικός θεσμός σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί με βάση τους κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων και διέπεται από τον Ν 4780/2021. Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από σαράντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).

⁴ ΕΕΔΑ, Έκθεση (στα αγγλικά) ενόψει της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (Universal Periodic Review, UPR) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, για την Ελλάδα, Μάρτιος 2021, παρ. 19.

⁵ UN Human Rights Council, [Draft report](#) of the Working Group on the Universal Periodic Review, 16 November 2021, [A/HRC/WG.6/39/L.1](#), Συστάσεις 130.76 (Παναμάς), 130.88 (Κροατία).

⁶ ΕΕΔΑ, [Συνεισφορά](#) στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για τη διαδικασία κατάρτισης καταλόγου θεμάτων ενόψει της εξέτασης της χώρας (adoption of List of Issues prior to Reporting, LoIPR), Σεπτέμβριος 2021, παρ. 90-92.

⁷ UN Human Rights Committee, List of issues prior to the submission of the third periodic report of Greece, 2 December 2021, [CCPR/C/GRC/QPR/3](#), παρ. 20.